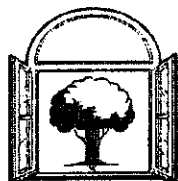

Zal. do uchwały nr XXXIX/807/09
Rady Miasta Katowice
z dnia 23 marca 2009r.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach

Agnieszka Rzepecka

PROGRAM CENTRUM AKTYWNOŚCI LOKALNEJ W SZOPIENICACH

Styczeń 2009r.

I. Tytuł programu.

CENTRUM AKTYWNOŚCI LOKALNEJ W SZOPIENICACH

II. Lokalizacja.

Program realizowany będzie na terenie dzielnicy SZOPIENICE w pomieszczeniach MOPS , – w salach szkoleniowych i pomieszczeniach biurowych zlokalizowanych w budynku przy ul. Krakowskiej 138 oraz pomieszczeniach udostępnianych przez partnerów współpracujących przy realizacji projektu .

Cel główny, cele szczegółowe

Cel główny:

Podniesienie poziomu aktywności mieszkańców dzielnicy Szopienic oraz instytucji lokalnych na rzecz samodzielnego rozwiązywania ważnych problemów społecznych, w szczególności problemów dotyczących osoby dorosłe oraz dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem społecznym.

Cele operacyjne (szczegółowe):

- a) Opracowanie lokalnej mapy potrzeb społeczności lokalnej przy ul Morawa,
- b) Zwiększenie dostępności mieszkańców do korzystania z bezpłatnej oferty kulturalnej oraz organizowanych w dzielnicy zajęć dla dzieci i młodzieży w dzielnicy;
- c) Zwiększenie gotowości mieszkańców (dorosłych i młodzieży) do podejmowania aktywności w zakresie rozwiązywania samodzielnie, pozainstytucjonalnie problemów lokalnych, w tym w szczególności problemów społecznych, z jakimi się borykają. Przeciwdziałanie utrwalaniu się bezradności i pogłębianiu marginalizacji społecznej wśród mieszkańców dzielnicy w tym dzieci i młodzieży, wzrost kompetencji społecznych zarówno wśród osób dorosłych jak i młodzieży
- d) Wsparcie członków społeczności w podejmowaniu aktywności na rzecz poprawy swojej sytuacji życiowej oraz poprawy standardów życia w dzielnicy ze szczególnym uwzględnieniem aktywnej młodzieży.
- e) Przeciwdziałanie utrwalaniu się bezradności i pogłębianiu marginalizacji społecznej wśród mieszkańców dzielnicy, w szczególności korzystających z pomocy MOPS.

III. Uzasadnienie programu

Do głównych problemów mieszkańców, wynikających z badań przeprowadzonych w 2008 roku, z mieszkańcami ulicy Roździeńskiej oraz z rozmów przeprowadzonych z mieszkańcami pozostałych ulic, a także przedstawicielami instytucji należą:

1. Zubożenie społeczności,
2. Nadużywanie alkoholu przez dorosłych oraz młodzież,
3. Niskie aspiracje edukacyjne (duża ilość osób posiadających jedynie wykształcenie podstawowe),
4. Dewastacja klatek schodowych,
5. Mała aktywność społeczna, brak wiary we własne siły,
6. Problemy mieszkaniowe – zły stan budynków mieszkalnych na dzielnicy i ich otoczenia;
7. Problemy rodzinne, związane ze zjawiskiem przemocy domowej, uzależnieniami;
8. Poczucie braku bezpieczeństwa, związane z zagrożeniem przestępczością;
9. Niski poziom poczucia odpowiedzialności za swój los, brak poczucia „sprawczości” w obszarze zmian społecznych;
10. Wyuczona bezradność i zjawisko wielopokoleniowego korzystania z pomocy społecznej,

11. Brak pozytywnych wzorców dla dzieci i młodzieży.

Szopienice – to dzielnica Katowic położona nad rzeką Rawą, 8 km na wschód od centrum miasta. Powstała z połączenia Roździenia i Szopienic. W jej skład wchodzi Kolonia Wilhelmina, Bagno, Morawa, Borki, Burowiec i Szabelniana.

Szopienice liczą ok. 17 900 mieszkańców. Jest to dzielnica o dużym nasileniu niepokojących zjawisk społecznych zwłaszcza nadużywania alkoholu przez dorosłych i młodzież.

Pracownicy socjalni obserwują, że duża liczba osób pokoleniowo korzysta z pomocy społecznej, powiele negatywne wzorce funkcjonowania w rodzinie i społeczności. Osobom tym brakuje umiejętności alternatywnego sposobu spędzania wolnego czasu (bez alkoholu, przemocy itp.) oraz autorytetów godnych naśladowania. Posiadają bardzo niskie umiejętności i kompetencje społeczne.

Jednak w wyniku podejmowanych przez Ośrodek działań w ramach Programu Aktywności Lokalnej będącego częścią projektu systemowego „Damy Radę” – program aktywizacji społecznej i zawodowej w Katowicach” duża grupa ludzi w tym Klientów MOPS podejmuje działania w celu poprawy swojej sytuacji, a także swojego miejsca zamieszkania. Wymaga jednak jeszcze w tym zakresie wsparcia i pobudzania do aktywności.

Takim przykładem była inicjatywa podjęta przez mieszkańców osiedla „Bagno”, której efektem było samodzielne pozyskanie przez mieszkańców kwoty 4000 zł na projekt „Bezpieczne Dziecko”, który sami napisali. Celem projektu było postawienie przez mieszkańców przy wykorzystaniu pozyskanych środków placu zabaw dla dzieci.

Mieszkańcy wspomnianą kwotę pozyskali w ogólnopolskim konkursie organizowanym przez Centrum Wolontariatu, Provident Polska i tygodnik „Przekrój”, a sami dodatkowo uruchomili lokalnych sponsorów i instytucje, które pomogły im przy realizacji projektu.

Zaangażowanie mieszkańców było olbrzymie. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż w grupie inicjatywnej związanej z realizacją projektu budowy placu zabaw dla dzieci od samego początku zaangażowanych było 4 klientów pomocy społecznej długotrwale korzystających z pomocy Ośrodka, którzy zaangażowali do pracy całe swoje rodziny, a także innych mieszkańców będących również Klientami MOPS.

Przy budowie placu zabaw oprócz grupy inicjatywnej pracowało ok. 15 klientów MOPS wraz z całymi rodzinami oraz osoby nie będące klientami natomiast będące osobami bezrobotnymi mającymi wyroki w zawieszeniu i nadzór kuratora.

Realizacja od czerwca 2008r. Programu Aktywności Lokalnej pokazała jaki tkwi potencjał w ludziach mieszkających na tym terenie oraz pozwoliła dodiagnozować problemy i potrzeby mieszkańców zarówno z osiedla „Bagno” jak i pozostałej części Szopienic oraz określić kierunki pracy na przyszłość.

Na pierwszy plan wysuwa się problem nadużywania alkoholu przez dorosłych i młodzież. Potwierdziły to badania przeprowadzone z mieszkańcami „Bagna” oraz rozmowy z mieszkańcami pozostałych ulic podczas debat społecznych.

Podjęte, od czerwca 2008r. w ramach programu, działania pokazały, że istnieje duża potrzeba podejmowania działań integrujących środowisko lokalne, dostarczania mieszkańcom wzorców spędzania czasu wolnego na trzeźwo, organizowania treningów umiejętności społecznych, zarówno dla dorosłych jak i młodzieży, a także rozbudzanie aspiracji edukacyjnych dzieci i młodzieży.

Przykładem jest opisana wyżej budowa przez mieszkańców placu zabaw dla dzieci, a także zorganizowany przez nasz Ośrodek i Stowarzyszenie Horyzont przy dużym zaangażowaniu samych mieszkańców w czerwcu 2008r festyn „na Bagnie”

W założeniu realizatorów Programu CAL w Szopienicach, jest to początek drogi ku zmienianiu tego miejsca. Zmiana taka może skutecznie dokonać się tylko przy udziale tutejszego społeczeństwa. To w ludziach drzemią nieprzebrane pokłady pomysłów i entuzjazmu do zmian. Nie inaczej jest w Szopienicach, stąd bardzo istotne jest lokalizowanie i efektywne wykorzystywanie drzemiącego w nich potencjału.

Stwarzając przyjazne warunki do działania oraz wskazując potencjalne szanse i zagrożenia Program CAL z założenia dąży do ukształtowania silnych i zintegrowanych społeczności lokalnych, pobudza aktywność obywatelską, kreuje i umacnia tożsamość lokalną społeczeństwa.

Można powiedzieć, iż zarówno budowa placu zabaw jak i festyn spełniły swoją podstawową rolę - skupiły w jednym miejscu i czasie ludzką innowacyjność, kreatywność, zapał i ambicję wokół wspólnego, społecznie pożytecznego celu.

Rozbudzona została na nowo w ludziach, którzy czuli się wykluczeni społecznie, nadzieja i motywacja do zmian. Niegdyś zaniedbane, przynoszące na myśl same negatywne skojarzenia, osiedle, dziś tętni życiem i jest starannie pielęgnowane przez mieszkańców. Naprawdę warto je odwiedzić.

Jeszcze nie tak dawno o „Bagnie” się nie mówiło lub mówiło same negatywne rzeczy dziś o tym miejscu i mieszkających tam ludziach pisze się w gazetach i były nawet dwa reportaże w telewizji.

To wielkie poruszenie mieszkańców, do tej pory biernego i wykluczonego społecznie osiedla, stało się przykładem i inspiracją dla mieszkańców pozostałych części Szopienic. Powstała grupa aktywnych liderów, których przeszkoliliśmy w ramach Programu Centrum Aktywności Lokalnej, i którzy stali się dla siebie w efekcie grupą samopomocową podejmującą wspólnie kolejne inicjatywy lokalne.

Ludzie Ci wymagają jednak nadal wsparcia gdyż w większości posiadają bardzo niskie kompetencje i umiejętności społeczne.

Na podkreślenie zasługuje też fakt, iż w trakcie realizacji Programu Centrum Aktywności Lokalnej udało nam się zaktywizować również młodzież, uczestników Środowiskowego Klubu Młodzieżowego MOPS. Dlatego wydaje się istotne w przyszłości aktywizowanie młodzieży z klubu do dalszych działań, a także wzmacnianie ich aktywności poprzez umożliwianie wyjścia do kina, pizzerii. Młodzież pochodząca z rodzin o nieprawidłowych wzorcach wychowawczych, podejmując aktywność w środowisku lokalnym wymaga szczególnego wsparcia i prowadzenia. Planujemy zatem utworzenie grupy wsparcia prowadzonej przez psychologa podczas, której młodzież będzie mogła uzyskać informacje jak sobie radzić z pojawiającymi się problemami zarówno osobistymi jak i tymi, które wiążą się z podejmowaną aktywnością w środowisku. Wszystkich problemów nie rozwiąże się jednak na grupach dlatego zarówno dorośli jak i młodzież będą mieli możliwość skorzystania z poradnictwa indywidualnego.

Realizacja wspólnie z Gimnazjum Profilaktycznego Programu Przeciwdziałania Niedostosowaniu Społecznemu Dzieci i Młodzieży „Szansa” pokazuje jak ważne jest podejmowanie działań w tym środowisku na rzecz młodych ludzi. Nie mając wsparcia w domach rodzinnych oraz odpowiednich autorytetów w środowisku lokalnym młodzi ludzie są najbardziej zagrożeni wykluczeniem społecznym. Najważniejszą sprawą jest edukacja - pomoc dzieciom i młodzieży w problemach szkolnych. Aby młodzież, zwłaszcza ze środowisk zaniedbanych wychowawczo, mogli z tej pomocy skorzystać musi ona być nieodpłatna.

Dlatego sprawdza się organizacja bezpłatnej pomocy udzielanej dzieciom i młodzieży przez studentów wolontariuszy i chcielibyśmy tę formę pomocy kontynuować. W ten sposób przeciwdziałamy marginalizacji społecznej dzieci i młodzieży.

Prośbę o pomoc w nauce zgłaszają sami rodzice co świadczy o tym, że wykazują coraz większe zainteresowanie sprawami szkolnymi swoich dzieci mając świadomość, że z powodu własnych ograniczeń nie są w stanie samodzielnie tej pomocy dzieciom zapewnić. Dlatego istnieje potrzeba kontynuacji Programu „Szansa” w celu zapobieganiu i minimalizacji niepowodzeń szkolnym dzieci i młodzieży.

Bardzo istotne wydaje się rozbudzenie aspiracji edukacyjnych oraz dostarczenia pozytywnych wzorców zachowań dzieciom i młodzieży.

Dostarczanie pozytywnych wzorców może odbywać się za pośrednictwem wolontariuszy, ale także poprzez organizację zajęć, w których mogą uczestniczyć dzieci, młodzież i dorośli. Takim przykładem może być lokalna grupa teatralna działająca w ramach spotkań edukacyjno - kulturalnych. Uważamy, że skoro grupa mieszkańców, sama widzi taką potrzebę to należy ich w tym zakresie wspierać. Uczestnictwo w grupie teatralnej jest doskonałą formą nabywania umiejętności społecznych, uczy współpracy w grupie, wspólnej realizacji wyznaczonych celów, rozwiązywania sytuacji trudnych. Przy tym dorośli uczestniczący w grupie są pozytywnym przykładem dla swoich dzieci, pokazując jak można spędzać czas w sposób konstruktywny bez alkoholu.

Lokalna grupa teatralna może stanowić olbrzymi potencjał szczególnie dla osób zagrożonych marginalizacją społeczną pokazując im jak poprzez sztukę można realizować siebie.

Sprawdziła się również, realizacja Programu Profilaktycznego z „MOPSIKIEM BEZPIECZNIEJ” dlatego planujemy kontynuację tego programu.

W drugim roku realizacji Programu wsparciem w ramach instrumentów aktywnej integracji przewidujemy objąć 7 osób oraz osoby z ich otoczenia. Mamy jednak nadzieję, że poprzez działania środowiskowe dotrzemy do większej grupy osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem.

Z naszych doświadczeń wynika, że osoby wykluczone społecznie potrzebują więcej czasu by skorzystać z proponowanych form pomocy natomiast chętnie włączają się w działania środowiskowe dlatego niezwykle ważna jest ich integracja ze środowiskiem lokalnym i angażowanie ich do działań, w których są w stanie uczestniczyć.

Ośrodek w 2009 roku, w ramach Programu Centrum Aktywności Lokalnej, będzie wspierać społeczność lokalną poprzez szereg działań o charakterze lokalnym takich jak m.in.:

- edukację społeczną i obywatelską,
- treningi umiejętności i kompetencji społecznych
- działania zwiększające dostęp społeczności lokalnej do bezpłatnych usług i imprez kulturalnych;
- wspieranie w działaniach lokalnych liderów i animatorów,
- inspirowanie mieszkańców do organizowania się w grupy samopomocowe
- organizowanie poradnictwa specjalistycznego
- wspieranie w działaniach aktywnej młodzieży
- promocję wolontariatu
- realizację dwóch Programów Profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży : „Z Mopsikiem Bezpieczniej” i Programu „Szansa”

Przyjęte założenia projektu pozostają w zgodzie z Narodową Strategią Spójności oraz celami realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 i wpisują się w Działanie 7.1.1 oraz Miejską Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych i Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

IV. Opis programu (etapy realizacji programu).

Program będzie realizowany poprzez następujące działania / zadania:

1. W programie przewiduje się zastosowanie przede wszystkim:
 - a) działań o charakterze środowiskowym;
 - b) instrumentów aktywnej integracji;

Ad. a) W zakresie działań o **charakterze środowiskowym** przewiduje się realizację następujących przedsięwzięć:

- opracowanie lokalnej *mapy potrzeb mieszkańców kolejnych ulic*, zawierającej szczegółową analizę sytuacji społecznej, lokalnych problemów i możliwości ich rozwiązania. Do pomocy przy przeprowadzeniu ankiet z mieszkańcami przewidujemy zaangażować przeszkolonych liderów,
- organizacja w partnerstwie lokalnym, oraz wspieranie mieszkańców w organizacji lokalnych imprez i spotkań o charakterze kulturalnym, integracyjnym, i edukacyjnym, zakładających aktywny udział mieszkańców Szopienic lub włączanie się w organizowane imprezy w Szopienicach przez inne instytucje lokalne i miejskie na przestrzeni całego 2009 roku,
- wspieranie mieszkańców (dorosłych i młodzież) w podejmowaniu inicjatyw lokalnych rozwiązujących konkretne problemy,
- edukację społeczną i obywatelską w tym organizowanie debat społecznych, konsultacji także spotkań tematycznych, związanych z rozwiązywaniem problemów,
- utrzymywanie kontaktów z lokalnymi organizacjami społecznymi i instytucjami – bieżące zbieranie informacji na temat lokalnych wydarzeń, spotkań, imprez i inicjatyw społecznych – i zapoznanie z nimi mieszkańców Szopienic zwłaszcza Klientów pomocy społecznej,
- opracowanie „Informatora Lokalnego” dla instytucji lokalnych,
- organizacja i realizacja Programu profilaktycznego dla dzieci - z MOPSIKIEM bezpiecznie,
- realizacja Programu Profilaktycznego „Szansa” skierowanego do dzieci i młodzieży zagrożonych niedostosowaniem społecznym mającego na celu przede wszystkim zapobieganie i minimalizowanie niepowodzeniom szkolnym (organizacja bezpłatnej pomocy w nauce, spotkań edukacyjno kulturalnych, organizacja wyjść integracyjnych dla dzieci i młodzieży wraz z wolontariuszami oraz dla aktywnej młodzieży działającej w środowisku lokalnym),
- promocja wolontariatu w środowisku lokalnym poprzez spotkania edukacyjne dla rodziców, korzystających z usług wolontariuszy (głównie osób bezrobotnych), przybliżające im idee wolontariatu oraz zachęcanie osób bezrobotnych do podejmowania działalności wolontarystycznej w celu zwiększenia swoich możliwości wejścia na rynek pracy.

Ad. b) W zakresie wykorzystywania **instrumentów aktywnej integracji** planuje się wykorzystanie następujących instrumentów aktywizacji społecznej jak.:

- organizacja i finansowanie uczestnictwa w grupach samopomocowych, w tym kosztów osoby prowadzącej grupę i koszty opieki nad osobami zależnymi,
- organizacja treningów umiejętności społecznych i wychowawczych,
- poradnictwo specjalistyczne,
- organizacja grupy wsparcia dla aktywnej młodzieży.

2. Etapy realizacji programu.

- Opracowanie mapy zasobów i potrzeb lokalnych,
- Spotkania z przedstawicielami instytucji lokalnych,
- Prowadzenie grup samopomocowych,
- Przeprowadzenie cyklu 10 zajęć profilaktyczno - edukacyjnych dla dzieci w wieku 7 – 11, pochodzących z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i otoczenia tych rodzin z maskotką MOPSIKA,
- Przeprowadzenie cyklu treningów kompetencji i umiejętności społecznych,
- Organizacja i współorganizacja imprez środowiskowych,
- Wspieranie mieszkańców w podejmowanych działaniach na rzecz środowiska lokalnego,
- Organizacja wyjazdu integracyjno – edukacyjnego do Olsztyna dla młodzieży – liderów młodzieżowych,
- Realizacja programu profilaktycznego „Szansa” skierowanego do dzieci i młodzieży,
- Ewaluacja projektu XII 09r.

V. Organizacja programu.

Dla zapewnienia realizacji programu niezbędne będzie:

- utrzymanie stanowiska koordynatora projektu,
- utrzymanie osób zatrudnionych wspierających realizację PCAL (do obsługi administracyjno biurowej oraz do obsługi wolontariatu),
- zaangażowanie osób wspierających realizację Programu PCAL Szopienice (zatrudnienie na umowę zlecenie: pedagoga, psychologa, konsultanta merytorycznego, pracownika ds. rekrutacji wolontariuszy, opiekunów wolontariuszy, asystenta ds. promocji i wydarzeń kulturalnych, osób do prowadzenia grup samopomocowych, treningów umiejętności społecznych i spotkań integracyjno-szkoleniowych dla wolontariuszy oraz do prowadzenia spotkań edukacyjno-kulturalnych, opiekuna do dzieci w trakcie trwania zajęć grupy samopomocowej oraz treningów),
- zapewnienie środków na realizację festynu,
- zapewnienie środków finansowych na realizację Programu Profilaktycznego Przeciwdziałania Niedostosowaniu Społecznemu Dzieci i Młodzieży „Szansa” w tym kosztów związanych z organizacją wolontariatu oraz prowadzenia zajęć edukacyjno – kulturalnych,
- zatrudnienie pracownika do prowadzenia poradnictwa specjalistycznego,
- zapewnienie środków na prowadzenie grup samopomocowych i grupy wsparcia dla młodzieży.

- zapewnienie środków na wyjazd na Festiwal Twórczości Abstynenckiej dla aktywnej młodzieży i mieszkańców w celu promowania trzeźwego stylu życia,
- zapewnienie środków i zaangażowanie osób do realizacji zajęć profilaktyczno – edukacyjnych dla dzieci w wieku 7 – 11 lat z MOPSIKIEM BEZPIECZNIJ,
- zapewnienie środków do realizacji treningów umiejętności społecznych , grup samopomocowych i grupy wsparcia dla młodzieży oraz kosztów opieki nad osobami zależnymi,
- zapewnienie wsparcia merytorycznego dla realizatorów projektu.

W zakresie środków rzeczowych niezbędne będzie:

- zakup materiałów biurowych na realizację zadań i działania administracyjne (koszty administracyjne),
- zapewnienie środków na dostęp do internetu , połączenia telefoniczne,
- zapewnienie środków na organizację spotkań i debat społecznych, spotkań o charakterze samopomocowym - spotkań tematycznych, związanych z rozwiązywaniem problemów,
- zapewnienie środków na organizację i współorganizację lokalnych imprez i spotkań o charakterze kulturalnym, integracyjnym, itp.,
- zapewnienie środków na wsparcie finansowe inicjatyw aktywnych mieszkańców i grup obywatelskich,
- zapewnienie środków na marketing i promocję,
- zapewnienie środków na poczęstunek i materiały pomocnicze służące przeciwdziałaniu marginalizacji społecznej dzieci i młodzieży (opłacenie kosztów wyjścia do kina lub pizzerii dzieci i wolontariuszy oraz aktywnej młodzieży).

VI. Finansowanie programu

Projekt finansowany będzie ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 – 2013 w ramach Priorytetu VII, działanie 7.1, poddziałanie 7.1.1

VII. Rezultaty, oddziaływania, wskaźniki monitoringu i ewaluacji:

1. Rezultaty miękkie:

- Nabycie umiejętności spędzania wolnego czasu przez dzieci, młodzież i dorosłych w sposób aktywny (liczba osób uczestniczących w spotkaniach imprezach, liczba zaangażowanych liderów, liczba inicjatyw lokalnych),
- Wzrost poczucia bezpieczeństwa poprzez zmniejszenie poczucia anonimowości wśród mieszkańców i zwiększenie poczucia odpowiedzialności mieszkańców dzielnicy za swoją sytuację,
- Wzrost poziomu wiedzy i umiejętności wśród mieszkańców dzielnicy w obszarze przeciwdziałania zjawisku marginalizacji społecznej,
- Zwiększenie wrażliwości mieszkańców na wzajemną pomoc,
- Nabycie przez mieszkańców poczucia sprawczości , że sami mogą wiele dokonać,
- Zmiana wizerunku Ośrodka Pomocy Społecznej jako instytucji wspierającej

- lokalną społeczność,
- Poprawa funkcjonowania społecznego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia,
- Zwiększenie aktywności młodzieży i dorosłych, zwiększenie umiejętności społecznych.

2. Rezultaty twarde:

- Sporządzenie lokalnej mapy potrzeb mieszkańców co najmniej 1 nowej ulicy,
- Zorganizowanie co najmniej 1 imprezy integracyjnej dla mieszkańców.
- Udział przynajmniej 10 wolontariuszy w spotkaniach integracyjno – edukacyjnych.
- Zorganizowanie co najmniej 10 spotkań profilaktyczno – edukacyjnych dla dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i z ich otoczenia,
- Zorganizowanie wyjazdu dla minimum 10 osób do Olsztyna na Festiwal Twórczości Abstynenckiej,
- Podjęcie przynajmniej jednej inicjatywy na rzecz społeczności lokalnej przez mieszkańców,
- Udział co najmniej 6 osób w treningu umiejętności społecznych,
- Udział minimum 6 osób w grupie samopomocowej,
- Udział co najmniej 6 osób w grupie wsparcia,
- Skorzystanie przynajmniej 6 osób z poradnictwa specjalistycznego,
- Objęcie programem profilaktycznym „Szansa” co najmniej 30 dzieci i młodzieży z dzielnicy zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- Przygotowanie przez grupę edukacyjno – kulturalną i przedstawienie w społeczności lokalnej co najmniej jednego przedstawienia teatralnego.

VIII. Koordynator programu:
Agnieszka Rzepecka